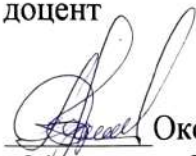

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ОДЕСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ АГРАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
КАФЕДРА СУСПІЛЬНО-ГУМАНІТАРНИХ НАУК

«ЗАТВЕРДЖЕНО»

Завідувач кафедри,
доцент

Оксана ЧЕБАН
«24» липня 2026 р.

«ПОГОДЖЕНО»

Декан агробіотехнологічного
факультету, доцент

Віктор ЗОРУНЬКО

«24» липня 2026 р.

«ПОГОДЖЕНО»

Проректор з науково-педагогічної
та методичної роботи

В'ячеслав СЕДОВ

«24» липня 2026 р.

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

ФІЛОСОФІЯ ТА СОЦІАЛЬНА ЕТИКА

ОЗ 01

**РІВЕНЬ ВИЩОЇ
ОСВІТИ**

Другий (магістерський) рівень

ГАЛУЗЬ ЗНАНЬ

Н «Сільське, лісове, рибне господарство та
ветеринарна медицина»

СПЕЦІАЛЬНІСТЬ

Н 1 «Агрономія»

**ОСВІТНЯ
ПРОГРАМА**

Агрономія

**СТРУКТУРНИЙ
ПІДРОЗДІЛ**

Агробіотехнологічний факультет

ОДЕСА – 2026

Робоча програма з освітнього компонента «Філософія та соціальна етика» для здобувачів за освітньо-професійною програмою «Агрономія» за другим (магістерським) рівнем вищої освіти спеціальності Н І «Агрономія».

Розробник: доцент Оксана ЧЕБАН

Робоча програма розглянута і схвалена на засіданні кафедри суспільно-гуманітарних наук

Протокол № 16 від «24» серпня 2026 р.

Завідувач кафедри
суспільно-гуманітарних наук
к. філос. н., доцент

Оксана ЧЕБАН

Гарант освітньої програми
«Агрономія»

Олександр РУДІК

1. ОПИС ОСВІТНЬОГО КОМПОНЕНТА

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, освітня програма здобувача вищої освіти	Характеристика освітнього компонента	
		денна форма навчання	заочна форма навчання
Кількість кредитів – 3	Галузь знань Н «Сільське, лісове, рибне господарство та ветеринарна медицина» Спеціальність Н 1 «Агрономія» Освітня програма Агрономія, Захист і карантин рослин Садівництво та виноградарство	Обов'язкова	
Модулів – 2		Рік підготовки	
Змістових модулів – 2		1-й	1-й
Індивідуальне науково-дослідне завдання -		Семестр	
Загальна кількість годин – 90		1-й	1-й
Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних – 2 самостійної роботи здобувача – 4	Рівень вищої освіти: другий (магістерський) рівень	Лекції	
		10 год.	6 год.
		Практичні, семінарські	
		14 год.	6 год.
		Лабораторні	
		-	-
		Самостійна робота	
		66 год.	78 год.
		Індивідуальні завдання:	
		-	
		Вид контролю:	
		залік	залік

Примітка. Співвідношення кількості годин аудиторних занять до самостійної і індивідуальної роботи становить, %:

для денної форми навчання - 24/66;

для заочної форми навчання - 12/78

2. МЕТА ТА ЗАВДАННЯ ОСВІТНЬОГО КОМПОНЕНТА

Предмет вивчення освітнього компонента «Філософія та соціальна етика» є ознайомлення з концепціями моральної поведінки людей, а також їх колективної реальності та поєднання їх індивідуальностей.

Метою освітнього компонента «Філософія та соціальна етика» є формування у здобувачів освіти цілісного уявлення про процеси розвитку, історико-теоретичні основи та актуальні проблеми соціальної етики як напряму етичних досліджень, важливої складової філософсько-етичного дискурсу сучасності.

Актуальність цього курсу пов'язана з розглядом особливостей сучасного тлумачення філософії та соціальної етики, що має соціально-орієнтоване значення. Важливою змістовною особливістю курсу є розгляд фундаментальної етичної проблематики, пов'язаної з аксіологічними і праксіологічними аспектами діяльності науковця.

Особлива увага в курсі приділяється обговоренню нормативно- правової бази в галузі філософії та соціальної етики, інтерпретації окремих документів, що регламентують дані проблеми в нормативно- правовому полі різних держав.

Освітній компонент «Філософія та соціальна етика» є невід'ємною частиною фахової підготовки сучасного агронома, оскільки його діяльність безпосередньо впливає на продовольчу безпеку, якість довкілля та здоров'я суспільства. Філософське мислення забезпечує системне бачення агросфери, а етика визначає межі відповідальності.

Філософія надає агроному методологічну базу для розуміння його ролі в глобальному контексті, зокрема Концепції сталого розвитку. Філософія допомагає осмислити протиріччя між прагненням до максимізації врожаю (економічний аспект) і необхідністю збереження родючості ґрунту та біорізноманіття (екологічний аспект). В основі лежить ідея антропозахисту та збереження природи як основи життя. Розуміння взаємозв'язку між рослиною, ґрунтом і всією екосистемою. Це вимагає відходу від вузькопрактичного підходу до холістичного (цілісного) бачення.

Критичний аналіз нових технологій (ГМО, точне землеробство). Агроном має не сліпо впроваджувати інновації, а оцінювати їхній довгостроковий вплив та ризики, орієнтуватись на філософію органічного виробництва. Соціальна етика формує етичний компас агронома, який працює на перетині економічних інтересів, екології та суспільного блага.

Екологічна етика виражається в нешкідливості (Non-maleficence), зокрема етичний обов'язок мінімізувати шкоду довкіллю: обмеження використання пестицидів і хімікатів, запобігання деградації ґрунту та забрудненню водних ресурсів. Етика збереження- це відповідальність перед майбутніми поколіннями за збереження природних ресурсів, особливо родючості ґрунту — незамінного ресурсу.

Етичний обов'язок надавати чесну інформацію про методи вирощування та походження продукту (важливість маркування, особливо щодо ГМО).

Соціальна відповідальність виражається в справедливості врегулювання конфлікту інтересів між великими агрохолдингами та малими фермерськими господарствами. Агроном часто є ключовим фахівцем, який впливає на економіку свого регіону.

Агроном — це не просто фахівець із рослинництва, а менеджер екосистеми, чий рішення несуть глобальні наслідки.

Завдання освітнього компонента полягає у наданні здобувачам освіти цілісну систему знань про сучасні дослідження соціальної етики, основну проблематику, дослідницькі підходи та методологію вивчення даної сфери; набуття навичок науково-історичного аналізу; виявлення логіки та об'єктивних закономірностей історичного процесу; виховання високого рівня культури, громадянської відповідальності, національної гідності, патріотизму.

У результаті вивчення освітнього компонента здобувач освіти повинен знати: предмет, об'єкт, методи, завдання, теоретичні основи, причини формування досліджень соціальної етики, що склалися в сучасних гуманітарних науках; особливості історичної динаміки соціально-етичної проблематики у філософсько-етичному дискурсі; понятійно-категоріальний апарат дослідження соціальної етики понятійно-категоріальний апарат; дослідження соціальної етики специфіку взаємовпливів моралі із правом, політикою, релігією, економікою, наукою та ін. як визначальної основи формування соціально-етичної проблематики; основні тенденції розвитку, змін і перспектив сучасного соціального життя з точки зору соціально - філософського та соціально-етичного аналізу.

вміти: критично аналізувати наукову інформацію; Не сліпо приймати новітні технології (ГМО, хімікати), а оцінювати їхній довгостроковий соціальний, екологічний та етичний вплив. застосовувати системний підхід: Розглядати агровиробництво не як окремий процес, а як складну екосистему, взаємопов'язану з економікою, суспільством та довкіллям; формулювати світоглядну позицію: Обґрунтовувати свій вибір між інтенсивним та органічним землеробством на основі філософських концепцій (наприклад, сталого розвитку); приймати етично обґрунтовані рішення: Вирішувати професійні дилеми (наприклад, конфлікт між отриманням максимального прибутку та збереженням родючості ґрунту) на основі моральних принципів; дотримуватися екологічної відповідальності: Розуміти етичний обов'язок мінімізації негативного впливу на природу (запобігання забрудненню вод, збереження біорізноманіття); забезпечувати прозорість і безпеку; керуватися етикою продовольчої безпеки та відповідальністю за якість кінцевої продукції, що впливає на здоров'я споживачів; оцінювати соціальний вплив; розуміти роль агробізнесу у розвитку сільських громад, створюючи умови для соціальної справедливості та добробуту.

3. КОМПЕТЕНТНОСТІ ТА РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАННЯ

У результаті вивчення освітнього компонента у здобувачів, формуються **наступні компетентності:**

Інтегральна компетентність (ІК):

Здатність розв'язувати складні задачі і проблеми у сфері агрономії під час здійснення професійної діяльності або у процесі навчання, що передбачає проведення досліджень та/або здійснення інновацій, які характеризуються комплексністю та невизначеністю умов.

Загальні компетентності:

ЗК 1. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.

ЗК 2. Здатність діяти на основі етичних мотивів.

ЗК 3. Здатність виявляти, ставити та вирішувати складні та комплексні проблеми.

Фахові (спеціальні) компетентності (ФК):

ФК 1. Здатність керувати колективом, забезпечувати розвиток персоналу, толерантно сприймати соціальні, етнічні та культурні відмінності.

Програмні результати навчання:

ПРН 1. Використовувати методологію наукових досліджень, спеціальні методи та інструменти експериментальних досліджень, сучасні методи обробки даних для розв'язання складних задач агрономії.

4. СТРУКТУРА ОСВІТНЬОГО КОМПОНЕНТА

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин								
	денна форма					заочна форма			
	усього	у тому числі				усього	у тому числі		
		лек	сем	мкр	с.р		лек	сем	ср
Модуль 1									
Змістовий модуль 1. Соціальна етика як філософська наука									
Тема 1. Соціальна етика як напрям сучасних етичних досліджень. Історико-філософські передумови формування етики	16	2	2		12	20	2	2	16
Тема 2. Основні категорії соціальної етики та етичні цінності	16	2	2		12	12	-		12
Тема 3. Взаємодія моралі з політикою, правом, релігією як основа соціальної етики	16	2	4		10	16	2		14
Разом за змістовим модулем 1	48	6	8		34	48	4	2	42
Змістовий модуль 2. Основні цінності соціальної етики									
Тема 4. Теоретико-методологічні засади дослідження проблеми соціальної справедливості. Соціальна відповідальність як чинник сталого розвитку суспільства.	22	2	4		16	22	2	-	20
Тема 5. Проблема соціальної довіри. Соціальна етика в умовах глобалізації. Аналіз сучасних соціально-етичних проблем	20	2	2		16	20	-	2	18
Разом за змістовим модулем 2	42	4	6		32	42	2	4	38
Усього годин	90	10	14		66	90	6	6	78

5. Зміст освітнього компонента

5.1. Програма освітнього компонента

Змістовий модуль 1. Соціальна етика як філософська наука

Тема 1. Соціальна етика як напрям сучасних етичних досліджень. Історико-філософські передумови формування етики.

Становлення етики в самостійну галузь гуманітарного знання; наукове підґрунтя основ етичних знань (зв'язок з іншими науками). Етимологія термінів «соціальна етика» та «мораль». Соціальна етика як теорія моралі та компонент духовної культури. Структура етики як науки, що містить наступні елементи: емпірична (або описова етика), загальна теорія моралі, нормативна етика, педагогічна етика, професійна етика, теорія етичної думки.

Основні функції соціальної етики. Проблема класифікації етичних вчень. Взаємозв'язок етики з іншими науками, що вивчають мораль.

Етика в системі духовних, філософських та гуманітарних знань. Основні завдання соціальної етики в сучасних умовах.

Моральне життя: сфера суцього та належного в життєдіяльності людини.

Етична думка античної епохи. Розвиток етичної думки доби середньовіччя та Відродження у контексті християнського світогляду.

Етичні вчення представників Нового часу.

Проблема людини та суспільства в етиці марксизму.

Екзистенціалізм, прагматизм, неотомізм, психоаналіз, неопротестантизм та суб'єктивно-ідеалістична теорія моралі як головні напрямки західноєвропейської думки XX століття.

Тема 2. Основні категорії етики та етичні цінності.

Категорії соціальної етики як найзагальніші поняття про мораль. Добро і зло як вихідні категорії етики. Природа і зміст добра і зла, їх співвіднесеність з ідеалом. Добро в системі соціальних цінностей. Добро і благо, добро та істина, добро і справедливість, добро й краса. Соціальні витоки добра і зла. Добро як об'єктивна моральна якість вчинку; як сукупність моральних якостей людини; як мотив і мета поведінки; як сукупність позитивних принципів та норм моралі; як об'єктивна якість суспільних відносин і функціонування державних інституцій. Добро та користь. Безкорисливість істинного добра. Форми вираження добра і зла в людині: чесноти і вади. Етика чеснот.

Поняття зла. Три види емпіричного зла. Основні різновиди морального зла. Різні пояснення вкоріненості ворожості в людській природі. Розпусність та людські вади, які вона об'єднує. Питання походження зла: релігійні та філософські пояснення (Т.Гоббс, І.Кант, Ф.Ніцше та ін.), Авеста та зороастризм, Веди та християнство, дуалізм та маніхейство: пояснення існування зла, езотеричний та холистичний погляд на проблему існування добра і зла.

Діалектика добра і зла: змістовна взаємозалежність та діалектична взаємовизначеність; функціональна взаємообумовленість; різне розуміння в різних культурах і в різні епохи; неоднозначність для різних людей і різних соціальних груп; відносність оцінки доброго і злого в різних ситуаціях; взаємоперехід добра і зла при порушенні міри; ілюзії щодо того, що відбувається, потурання злу і творіння зла.

Категорії моральної свідомості. Моральна вимога. Моральний вибір. Моральна відповідальність. Моральні чесноти і вади.

Моральна культура спілкування. Відкритість і замкненість, монологічність і діалогічність людської особистості. Різноманітність передумов і вимірів людського спілкування: толерантність, повага, співчуття, дружба, любов. Культура спілкування й етикет.

Свобода дії, свобода волі, свобода вибору. Визначальне місце проблеми свободи морального вибору в історії філософсько-етичної думки, колективний та індивідуальний суб'єкти морального вибору. Зовнішні

детермінанти життєдіяльності людини та внутрішні засади її поведінки. Об'єктивна наявність певного діапазону можливостей як основа здійснення вибору та суб'єктивна здатність особистості вибирати ту чи іншу можливість. Фаталістичні та волюнтаристичні концепції людської активності. Моральний аспект діалектики свободи і необхідності. Проблема моральної необхідності.

Проблема граничних підстав морального вибору, цінності як загальна основа для самовизначення людини в ситуаціях морального вибору. Ціннісні орієнтації людини як обрані нею засади, що гарантують сталість поведінки, цілісну логіку індивідуального життя. Смыслжиттєва роль морального вибору. Морально-етичний аспект співвідношення цінності та істинності. Проблема "антицінностей": витоки ціннісного нігілізму. Зміни ціннісних орієнтацій у культурі соціумів, тенденції та протиріччя, що притаманні цьому процесу. Вибір гуманістичних цінностей та ідеалів сфера особистої моральної відповідальності людини.

Обов'язок як відображення імперативності моральних цінностей. Поняття обов'язку, його об'єктивні й суб'єктивні сторони. Види обов'язку. Загальний і специфічний зміст у різних видах службового обов'язку.

Тема 3. Взаємодія моралі з політикою, правом, релігією як основа соціальної етики

Проблемами оптимальної взаємодії політики і моралі на різних етапах розвитку суспільно-політичного життя. Політика й мораль як форми суспільної свідомості та практики, їх взаємодія. Безсилість моралі без адекватних змін у соціально-економічних та політичних механізмах. Несумісність аморальності політики з настановою втілення у життя ідеалів гуманізму та демократії.

Моральне виродження та моральне відродження як альтернативи сучасної цивілізації. Проблема моральною відродження в сучасній Україні, політичні та економічні передумови її розв'язання. Взаємовідносини між мораллю і політикою.

Об'єктивна необхідність автономного визначення моральних пріоритетів у співвідношенні з цілями політичної діяльності. Моральний вибір і відповідальність особистості у сфері суспільно-політичного життя. Дійова добра воля особистості як передумова суспільноцінної політичної активності. Співвідношення цілей і засобів у політичній діяльності крізь призму морального добра і зла.

Моральна активність особистості. Взаємна залежність економічний, політичних та духовно-культурних факторів суспільного життя, позаекономічні чинники функціонування економічної системи: культурно-національні, психологічні, моральні. Об'єктивна можливість суперечності між типом економіки та сформованим конкретною моральною культурою типом людської особистості. Гуманістичні і антигуманістичні орієнтації

функціонування економічних систем. Етика праці як потужний стимул виробництва, що транслюється культурноісторичною традицією від одного покоління до іншого. Історичне формування етики праці. Втілення моральних максим праці в етнічній психології, побуті, традиціях, звичаях, праві та ін.

Етика ненасильства (М.К. Ганді, М.Л. Кінг) та її вплив на практику розв'язання соціально-політичних проблем. Значення моральної активності особистості у розв'язанні складних проблем суспільного життя (моральна переконаність, моральна стійкість, героїзм).

Мораль і право – феномени духовної культури суспільства. Значення моралі і права у регуляції поведінки особистості. Моральна та правова свідомість – важливий чинник соціальної етики.

Релігія як спосіб вирішення суспільних протиріч (Е. Дюркгейм). Проблема взаємозв'язку релігії і етики. Ідеологія і релігія як чинники модернізації сучасних суспільств. Конфесійний фактор політико-економічної трансформації. Роль релігії в демократизації. Релігія в умовах глобалізації.

Змістовий модуль 2. Основні цінності соціальної етики

Тема 4. Теоретико-методологічні засади дослідження проблеми соціальної справедливості. Соціальна відповідальність як чинник сталого розвитку суспільства.

Проблема справедливості в історії соціально-філософської думки. Види справедливості. Справедливість зрівнювальна та відплатна. Справедливість у первісному суспільстві. Таліон. Уявлення про справедливість в цивілізаціях стародавнього Сходу. Сумірність як основа античних уявлень про справедливість. Християнство: справедливість Божої волі.

Античні філософи про проблему справедливості: Гесіод, Солон, Геракліт, Сократ, Демокріт, Платон, Арістотель, Тертулліан, Ориген, Діонісій Ареопagit, Платон та Арістотель. Ідея справедливості в середньовічній філософії. Аврелій Августин, Тома Аквінський, Ансельм Кентерберійський, Бонавентура, Григорій Ниський.

Принципи справедливості Дж. Ролза, В. Скуратівського, Г. Соловей, Л. Щеннікової, Г. Цахера.

Методологія дослідження справедливості як соціального феномену

Соціальна справедливість як засадничий принцип розбудови соціальної держави та становлення громадянського суспільства. Утвердження глобальної справедливості як умова сталого людського розвитку. Соціальна справедливість як чинник громадянського поступу в умовах глобалізації.

Соціальна справедливість як основа становлення громадянського суспільства в Україні. Утвердження соціальної справедливості як передумова розвитку громадянського суспільства в Україні. Концепт соціальної

справедливості у контексті трансформації сучасного українського суспільства.

Соціальна відповідальність як ключова соціальна - етична проблема. Наукові підходи до визначення сутності соціальної відповідальності. Концепція спів відповідальності як солідарної відповідальності людства в дискурсивні етиці. Види соціальної відповідальності. Актуалізація екологічної співвідповідальності. Підстави соціальної відповідальності. Принципи соціальної відповідальності.

Проблеми відповідальності в українському суспільстві. Класифікація підходів до трактування соціальної відповідальності в організаціях.

Сутність та параметри розвитку соціальної відповідальності людини. Індивідуальний вимір соціальної відповідальності. Основні драйвери соціальної відповідальності: організаційні цінності, корпоративна поведінка та ділова етика. Визначення та основні складові соціально відповідальної стратегії.

Парадигма соціальної відповідальності у світовому дискурсі. Глобальна справедливість і проблема відповідальності. Етика відповідальності та етика переконання: єдність несумісного.

Соціальна відповідальність та концепція сталого розвитку.

Тема 5. Проблема соціальної довіри.

Феномен соціальної довіри та його соціально-психологічні функції. Суб'єкт довіри, об'єкт довіри.

Теоретичні положення концепцій довіри Ф. Фукуями, П. Штомпки, А. Селігмена, Н. Лумана. Особливості функціонування довіри та недовіри. Екстерналізація, інтернаціоналізація, міжособистісна довіра, довіра до себе, довіра до суспільства, концептуалізація довіри, форми довіри, ризик.

Функції довіри. Міжособистісна довіра та її роль у спілкуванні. Толерантність та її прояви як основа довіри між людьми. Довіра та солідарність - філософсько-соціальний аналіз співвідношень. Соціальна етика в умовах глобалізації, аналіз сучасних соціально-етичних проблем. Аналіз сучасних соціально-етичних проблем.

Сучасний світ: шляхи розвитку людства та етичні концепції. Контури «нової моралі» глобального світу. Пріоритет духовного над матеріальним як умова справедливого і безпечного спільно світу. Глобалізований світ; випробування людського буття. Глобалізація і трансформація системи цінностей. Трансформація системи цінностей у суспільстві споживання в умовах глобалізації. Морально-етичні проблеми глобалізованого світу: трансформація цінностей та реалії буття.

Особистість у сучасному інформаційному просторі; глобалізаційні виклики ХХІст. Реалізація буттєвості людини в мінливому інформаційно-комунікативно-соціокультурному просторі: онтологічні, аксіологічні, технологічні виміри. Роль засобів масової інформації у формуванні цінностей етико-соціальних цінностей суспільства.

Особистісні виміри категорії «благо» у пост гуманному просторі сучасності.

**5.2. Теоретичний зміст освітнього компонента
(КУРС ЛЕКЦІЙ)
Денна форма навчання**

№ з\п	Змістовий модуль, теми лекційних занять і орієнтовний перелік тем
Змістовий модуль 1. Соціальна етика як філософська наука (6 год.)	
1.	Тема 1. Соціальна етика як напрям сучасних етичних досліджень. (2 год.) 1.1 Становлення етики в самостійну галузь гуманітарного знання. 1.2. Етимологія термінів «соціальна етика» та «мораль». 1.3. Рівні етичного знання: описовий, філософський, нормативний. 1.4. Звичай і право як найвагоміші регулятори моральної поведінки індивіда та спільноти.
2.	Тема 2. Історико-філософські передумови формування етики. Основні категорії соціальної етики та етичні цінності. (2 год.) 2.1. Категорії соціальної етики як найзагальніші поняття про мораль 2.2. Діалектика добра і зла: змістова взаємозалежність та діалектична взаємозв'язаність. 2.3. Категорії моральної свідомості. Моральна вимога. Моральний вибір. Моральна відповідальність. Моральні чесноти і вади. 2.4. Визначальне місце проблеми свободи морального вибору в історії філософсько-етичної думки.
3.	Тема 3. Взаємодія моралі з політикою, правом, релігією як основа соціальної етики. (2 год.) 3.1. Проблеми оптимальної взаємодії політики і моралі на різних етапах розвитку суспільно-політичного життя. 3.2. Моральне виродження та моральне відродження як альтернативи сучасної цивілізації. 3.3. Етика ненасильства та її вплив на практику розв'язання соціально-політичних проблем. 3.4. Релігія як спосіб вирішення суспільних протиріч
Змістовий модуль 2. Основні цінності соціальної етики (4 год.)	
4.	Тема 4. Теоретико-методологічні засади дослідження проблеми соціальної справедливості. (2 год.) 4.1. Проблема справедливості в історії соціально-філософської думки. 4.2. Принципи справедливості (Дж. Ролза, В. Скуратівського, Г. Соловей, Л. Щеннікової, Г. Цахера). 4.3. Соціальна справедливість як чинник громадянського поступу в умовах глобалізації. 4.4. Концепція спів відповідальності як солідарної відповідальності людства в дискурсивній етиці.
5.	Тема 5. Проблема соціальної довіри (2 год.) 5.1. Феномен соціальної довіри та його соціально-психологічні функції 5.2. Теоретичні положення концепцій довіри

	5.3. Особистість у сучасному інформаційному просторі. Роль засобів масової інформації у формуванні цінностей. 5.4. Довіра та солідарність - філософсько-соціальний аналіз співвідношень.
--	--

Заочна форма навчання

№ з/п	Змістовий модуль, теми лекційних занять і орієнтовний перелік тем
Змістовий модуль 1. Соціальна етика як філософська наука. (4 год.)	
1.	Тема 1. Соціальна етика як напрям сучасних етичних досліджень. 1.1. Становлення етики в самостійну галузь гуманітарного знання. 1.2. Етимологія термінів «соціальна етика» та «мораль». 1.3. Рівні етичного знання: описовий, філософський, нормативний. 1.4. Функції соціальної етики.
2.	Тема 3. Взаємодія моралі з політикою, правом, релігією як основа соціальної етики. (2 год.) 3.1. Проблеми оптимальної взаємодії політики і моралі на різних етапах розвитку суспільно-політичного життя. 3.2. Моральне виродження та моральне відродження як альтернативи сучасної цивілізації. 3.3. Етика ненасильства та її вплив на практику розв'язання соціально-політичних проблем. 3.4. Релігія як спосіб вирішення суспільних протиріч
Змістовий модуль 2. Основні цінності соціальної етики (2 год.)	
3.	Тема 5. Проблема соціальної довіри (2 год.) 5.1. Феномен соціальної довіри та його соціально-психологічні функції 5.2. Теоретичні положення концепцій довіри 5.3. Особистість у сучасному інформаційному просторі. Роль засобів масової інформації у формуванні цінностей. 5.4. Довіра та солідарність - філософсько-соціальний аналіз співвідношень.

5.3 ТЕМИ СЕМІНАРСЬКИХ ЗАНЯТЬ

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	
		денна	заочна
1.	Соціальна етика як напрям сучасних етичних досліджень. Історико-філософські передумови формування етики	2	2
2.	Основні категорії етики та етичні цінності	2	-
3.	Взаємодія моралі з політикою, правом, релігією як основа соціальної етики	4	-

4.	Теоретико-методологічні засади дослідження проблеми справедливості. Соціальна відповідальність як чинник сталого розвитку суспільства.	4	-
5.	Проблема соціальної довіри. Аналіз сучасних соціально-етичних проблем.	2	2
Разом		14	4

5.4. САМОСТІЙНА РОБОТА

№ з/п	Назва теми (питання)	Кількість годин	
		денна	заочна
1	Тема 1. Соціальна етика як напрям сучасних етичних досліджень. 1.Етимологія термінів «соціальна етика» та «мораль». 2.Соціальна етика як теорія моралі та компонент духовної культури. 3.Структура етики як науки. 4. Проблема класифікації етичних вчень. Взаємозв'язок етики з іншими науками, що вивчають мораль. 5. Етика в системі духовних, філософських та гуманітарних знань. Функції соціальної етики. 6.Моральне життя: сфера суцього та належного в життєдіяльності людини. 7. Розвиток етичної думки доби середньовіччя та Відродження у контексті християнського світогляду. 8. Проблема людини та суспільства в етиці марксизму. 9.Етичні вчення представників Нового часу. 10.Екзистенціалізм, прагматизм, неотомізм, психоаналіз, неопротестантизм та суб'єктивно-ідеалістична теорія моралі як головні напрямки західноєвропейської думки XX століття.	12	20
2	Тема 2. Основні категорії етики та етичні цінності. 1. Добро і зло як вихідні категорії етики. 2.Природа і зміст добра і зла, їх співвіднесеність з ідеалом. 3.Добро в системі соціальних цінностей. 4.Добро і благо, добро та істина, добро і справедливість, добро й краса. 5.Соціальні витоки добра і зла. 6.Добро як об'єктивна моральна якість вчинку; як сукупність моральних якостей людини; як мотив і мета поведінки; як сукупність позитивних принципів та норм моралі; як об'єктивна якість суспільних відносин і функціонування державних інституцій. 7.Добро та користь. Безкорисливість істинного добра. 8.Форми вираження добра і зла в людині: чесноти і вади. Етика чеснот.	12	18
3	Тема 3. Взаємодія моралі з політикою, правом, релігією як	14	18

	основа соціальної етики 1. Політика й мораль як форми суспільної свідомості та практики, їх взаємодія. 2. Безсилість моралі без адекватних змін у соціально-економічних та політичних механізмах. 3. Несумісність аморальності політики з настановою втілення у життя ідеалів гуманізму та демократії. 4. Моральне виродження та моральне відродження як альтернативи сучасної цивілізації. 5. Проблема моральною відродження в сучасній Україні, політичні та економічні передумови її розв'язання. 5. Взаємовідносини між мораллю і політикою. 6. Об'єктивна необхідність автономного визначення моральних пріоритетів у співвідношенні з цілями політичної діяльності. 7. Моральний вибір і відповідальність особистості у сфері суспільно-політичного життя. 8. Дійова добра воля особистості як передумова суспільноцінної політичної активності. 9. Співвідношення цілей і засобів у політичній діяльності крізь призму морального добра і зла. 10. Моральна активність особистості. 11. Взаємна залежність економічних, політичних та духовно-культурних факторів суспільного життя, позаекономічні чинники функціонування економічної системи: культурно-національні, психологічні, моральні. 12. Об'єктивна можливість суперечності між типом економіки та сформованим конкретно моральною культурою типом людської особистості. 13. Гуманістичні і антигуманістичні орієнтації функціонування економічних систем. 14. Етика праці як потужний стимул виробництва, що транслюється культурно-історичною традицією від одного покоління до іншого. 15. Історичне формування етики праці. 16. Втілення моральних максим праці в етнічній психології, побуті, традиціях, звичаях, праві та ін.		
4	Тема 4. Теоретико-методологічні засади дослідження проблеми справедливості. 1. Античні філософи про проблему справедливості: Гесіод, Солон, Геракліт, Сократ, Демокріт, Платон, Арістотель, Тертуліан, Ориген, Діонісій Ареопатит, Платон та Арістотель. 2. Ідея справедливості в середньовічній філософії. Аврелій Августин, Тома Аквінський, Ансельм Кентерберійський, Бонавентура, Григорій Ниський. 3. Принципи справедливості Дж. Ролза, В. Скуратівського, Г. Соловей, Л. Щеннікової, Г. Цахера.	14	10

	4.Методологія дослідження справедливості як соціального феномену 5.Соціальна справедливість як засадничий принцип розбудови соціальної держави та становлення громадянського суспільства. 6.Утвердження глобальної справедливості як умова сталого людського розвитку. 7.Соціальна справедливість як чинник громадянського поступу в умовах глобалізаціяції. 8.Соціальна справедливість як основа становлення громадянського суспільстві в Україні. 8.Утвердження соціальної справедливості як передумова розвитку громадянського суспільства в Україні. 9.Концепт соціальної справедливості у контексті трансформації сучасного українського суспільства.		
5	Тема 5. Соціальна відповідальність як чинник сталого розвитку суспільства. 1.Концепція спів відповідальності як солідарної відповідальності людства в дискурсивні етиці. 2.Види соціальної відповідальності. 3.Актуалізація екологічної співвідповідальності. 4.Підстави соціальної відповідальності. Принципи соціальної відповідальності. 5. Проблеми відповідальності в українському суспільстві. 6.Класифікація підходів до трактування соціальної відповідальності в організаціях. 7. Сутність та параметри розвитку соціальної відповідальності людини. 8.Індивідуальний вимір соціальної відповідальності. 9.Основні драйвери соціальної відповідальності: організаційні цінності, корпоративна поведінка та ділова етика. 10.Визначення та основні складові соціально відповідальної стратегії. 11.Парадигма соціальної відповідальності у світовому дискурсі. 12.Глобальна справедливість і проблема відповідальності. 13.Етика відповідальності та етика переконання: єдність несумісного. 14.Соціальна відповідальність та концепція сталого розвитку. 15.Теоретичні положення концепцій довіри Ф.Фукуями, П. Штомпки, А. Селігмена, Н. Лумана. 16.Особливості функціонування довіри та недовіри. Міжособистісна довіра та її роль у спілкуванні. 17.Толерантність та її прояви як основа довіри між людьми. 18. Довіра та солідарність - філософсько-соціальний аналіз співвідношень. 19. Роль засобів масової інформації у формуванні цінностей етико-соціальних цінностей суспільства.	14	12

	Разом	66	78

5.5. ІНДИВІДУАЛЬНІ ЗАВДАННЯ

У процесі засвоєння знань з освітнього компоненту «Філософія та соціальна етика» здобувач повинен уміти готувати реферати і складати есе. Участь у названих формах самостійної роботи закладає у аспірантів первинні навички самостійної дослідницької діяльності, набуття навичок пошуку, опрацювання відповідних джерел інформації.

Реферат – це скорочений виклад змісту первинного документа або його частини, з основними фактичними даними й висновками. Він починається з викладу сутності роботи і складається за таким планом: тема, предмет, (об'єкт). характер і мета роботи. В рефераті слід показати ті особливості теми, які необхідні для розкриття мети і змісту роботи, методи проведення роботи.

Виклад матеріалу в рефераті має бути коротким і точним. Середній обсяг реферату становить приблизно 15-20 друкованих аркушів формату А4. Виконана реферативна робота повинна продемонструвати наявність навичок у здобувача щодо самостійного пошуку та опрацювання джерельної бази з обраної теми. З цією метою здобувач має знайти, ознайомитись і використати декілька наукових, навчальних і науково- методичних публікацій. В яких висвітлюються ті чи інші аспекти обраної теми. До таких джерел належать, по-перше, наукові публікації, по-друге, навчальна література, по-третє, методично-довідкова література з філософії. У вступі автор аргументує вибір теми, вказує на її важливість, актуальність теми. Основна частина реферативної роботи складається з відповідних розділів. Назва будь-якого розділу основної частини не повинна повторювати назву теми роботи.

Висновки робляться щодо кожного з розділів основної частини, а також узагальнення і можливі шляхи розв'язання проблем, розглянутих в основній частині дослідження. Список використаних джерел включає бібліографічний опис усіх опрацьованих і використаних автором у цій роботі джерел інформації.

Орієнтовний перелік тем індивідуальних завдань для самостійної роботи:

1. Філософське осмислення концепції сталого розвитку в сучасному сільському господарстві.
2. Діалектика відносин "людина – природа" у контексті аграрної філософії.

3. Епістемологічні проблеми в агрономії: Критичний аналіз наукового знання та його застосування (на прикладі ГМО чи "точного землеробства").
4. Світоглядні засади органічного землеробства як альтернатива інтенсивному виробництву.
5. Філософія відповідальності Ганса Йонаса та її застосування до збереження ґрунтових ресурсів.
6. Етичні дилеми інтенсивного тваринництва: Моральний вибір між економічною ефективністю та добробутом тварин (Animal Welfare).
7. Соціальна відповідальність агробізнесу (CSR) перед сільськими громадами: етичне обґрунтування та практичні форми реалізації.
8. Екологічна етика як основа для прийняття рішень агронома: мінімізація використання пестицидів і запобігання забрудненню водних об'єктів.
9. Продовольча етика: Моральна відповідальність за якість і безпеку харчової продукції та право споживача на правдиву інформацію.
10. Етика біотехнологій: Морально-правові аспекти використання генетично модифікованих організмів (ГМО) у сільському господарстві.
11. Професійна етика агронома: Формування кодексу поведінки у відносинах із постачальниками, працівниками та споживачами.
12. Етичні аспекти управління земельними ресурсами: Проблема справедливості розподілу та використання землі.
13. Етичний конфлікт інтересів у роботі агронома-консультанта: баланс між інтересами виробника і вимогами екологічної безпеки.
14. Морально-психологічний клімат на аграрному підприємстві: роль керівника у формуванні етичної культури.
15. Етичні аспекти застосування хімічних засобів захисту рослин (ЗЗР): Баланс між ефективністю та екологічною шкодою.
16. Філософське обґрунтування принципу "не нашкодь" (Non-maleficence) у практиці захисту рослин.
17. Моральна відповідальність фахівця за збереження біорізноманіття при виборі методів боротьби зі шкідниками.
18. Етика ризику: Оцінка довгострокових екологічних загроз від накопичення пестицидів у ґрунті та воді.
19. Продовольча етика та захист рослин: Моральний обов'язок забезпечити безпечну продукцію при мінімальному хімічному навантаженні.
20. Етичні дилеми застосування ГМО (генетично модифікованих культур) як способу захисту рослин: аргументи "за" і "проти" з точки зору соціальної етики.
21. Соціальна справедливість у доступі до безпечних продуктів: Етичні питання вартості органічного та традиційного захисту.
22. Етика інформування споживачів: Моральна прозорість щодо залишків пестицидів у сільськогосподарській продукції.
23. Філософія інтегрованого захисту рослин (ІЗР) як етично обґрунтована альтернатива хімічній монополії.

- 24.Професійна етика фахівця із ЗЗР: Формування кодексу поведінки у відносинах із виробниками та державними органами контролю.
- 25.Етичний конфлікт інтересів у галузі захисту рослин: вплив виробників пестицидів на рішення агрономів.
- 26.Філософські засади сталого розвитку в контексті збереження родючості ґрунту та здоров'я екосистеми поля.
- 27.Філософія терруару: Світоглядний аналіз взаємозв'язку між ґрунтом, кліматом, традицією та унікальністю продукту.

6. МЕТОДИ НАВЧАННЯ

Викладання освітнього компонента здійснюється у формі читання лекцій, проведення практичних занять. Передбачається участь здобувачів у теоретичних конференціях, виступах з доповідями. Важливим елементом навчання є самостійна робота та виконання індивідуального навчально-дослідного завдання (ІНДЗ).

Основними методами досягнення навчальних цілей є:

- проведення оглядових та проблемних лекцій. Вивчення лекційного матеріалу дасть змогу здобувачам придбати теоретичні знання з проблем філософії та соціальної етики, розуміння сутності основних категорій і понять; цілісний виклад основних проблем філософії науки на рівні об'єктивного, ідеологічно незаангажованого сучасного бачення проблем сучасної науки. Водночас програмою передбачено ознайомити здобувачів із наявною різноманітністю сучасних наукових та філософських концепцій, щоб розкрити поліфонізм і плюралізм наукового та філософського мислення, надати можливість їх альтернативного сприйняття.

- участі в семінарських заняттях. Вирішення практичних завдань формує вміння і навички прикладного застосування теоретичних знань та передбачає рішення задач, розгляд ситуацій з проблем формування раціональності знань та підходів їх розуміння з точки зору філософії та соціальної етики. Під час консультацій здобувачі отримують відповіді на окремі теоретичні чи практичні питання та пояснення певних теоретичних положень освітнього компонента; виконання самостійної роботи.

Під час проведення лекційних і семінарських занять з освітнього компонента «Філософія та соціальна етика» застосовують словесні, інноваційні, наочні та практичні методи навчання. Найбільш часто на лекціях використовується пояснювально-інформативний метод з елементами проблемного підходу. Лекційний курс ведеться з використання мультимедійної техніки, що дозволяє демонструвати основні таблиці, фотографії, схеми, що розкривають зміст конкретної теми.

Проведення семінарських занять передбачає використання всієї системи прийомів, які дозволяють розвивати творче мислення здобувачів, вміння аргументовано відстоювати свою позицію, формулювати чітку логіку мислення – це дискусії щодо запропонованих для обговорення питань, що виходять за межі лекційного матеріалу, надання пріоритету питанням, які відведені для самостійного вивчення.

При проведенні семінарських занять з освітнього компонента «Філософія та соціальна етика» застосовують словесні (бесіда, пояснення, розповідь, дискусія), інноваційні (мозковий штурм, робота в групах), наочні (ілюстрація, демонстрація).

Відповідність програмних результатів та методів навчання зазначено у табл. 1.

Відповідність програмних результатів та методів навчання для освітньої програми Н1 «Агрономія»

Результати навчання	Методи навчання
ПРН1. Використовувати методологію наукових досліджень, спеціальні методи та інструменти експериментальних досліджень, сучасні методи обробки даних для розв'язання складних задач агрономії	Лекції із поєднанням слайдових презентацій у програмі Microsoft Office Power Point, ситуативно-рольові ігри, початкові дискусії, установлення причинно-наслідкових зв'язків.

7. МЕТОДИ КОНТРОЛЮ

Оцінювання знань здобувачів з освітнього компонента «Філософія та соціальна етика» здійснюється у формі поточного, модульного (рубіжного) та підсумкового контролю, які передбачені «Положенням про систему оцінювання знань здобувачів вищої освіти в Одеському державному аграрному університеті» (нова редакція), затвердженим наказом ректора ОДАУ № 106-заг від 30 квітня 2025 року.

Якість засвоєння змісту освітнього компоненту (незалежно від форми контролю) в Університеті **оцінюється** за 100-бальною шкалою з наступним переведенням у національну шкалу (чотирибальну – «відмінно», «добре», «задовільно», «незадовільно» чи вербальну – «зараховано», «незараховано») та шкалу ЄКТС згідно з таблицею 2.

Таблиця 2.

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		Екзамен	Залік
90-100	A	Відмінно	зараховано
82-89	B	Добре	
74-81	C		
64-73	D	Задовільно	
60-63	E		
35-59	FX	незадовільно	не зараховано
1-34	F		

Таблиця відповідності результатів контролю знань за різними шкалами і критерії оцінювання наведена в таблиці 3.

Реалізація основних завдань оцінювання успішності навчання здобувачів вищої освіти в Університеті досягається системними підходами до оцінювання та комплексністю застосування різних видів контролю.

Поточний контроль - це оцінка роботи здобувачів вищої освіти за всіма видами аудиторних занять (лекції, семінарські, практичні, лабораторні заняття) та самостійної роботи, яка відображає навчальні досягнення здобувачів в освоєнні програмного матеріалу освітнього компонента. Форму проведення поточного контролю під час навчальних занять визначає викладач.

Модульний контроль успішності здобувачів вищої освіти здійснюється для перевірки рівня засвоєння навчального матеріалу в кінці кожного навчального модуля (змістовного). Основні завдання модульного контролю полягають у підвищенні мотивації здобувачів вищої освіти до опанування навчального матеріалу, активізації спільної систематичної роботи викладачів і здобувачів вищої освіти упродовж семестру, а також в удосконаленні рівня організації освітнього процесу в Університеті.

Змістовний модуль (модуль) - запланована сукупність тем, що реалізується відповідними формами навчального процесу та підлягає модульному контролю. Модульний контроль проводиться за розкладом аудиторних занять у формі за рішенням кафедри. До модульного контролю допускаються здобувачі вищої освіти, які виконали індивідуальний навчальний план, тобто передбачені в конкретному змістовому модулі всі види навчальної роботи. Бал за модуль розраховується з урахуванням балів за поточний контроль і модульну контрольну роботу. Оцінювання поточного та модульного контролів здійснюється за 100-бальною шкалою з подальшим переведенням у національну шкалу та шкалу ECTS (табл.2).

Здобувач вищої освіти, який не брав участь у виконанні всіх видів робіт, передбачених робочою програмою або не склав модульний контроль, має право на його відпрацювання, відповідно до графіку відпрацювань, затвердженого кафедрою суспільно-гуманітарних наук.

З метою підвищення мотивації до систематичної активної роботи протягом усього періоду навчання за відповідним освітнім рівнем вищої освіти, переорієнтацію їхніх цілей з отримання позитивної оцінки на формування стійких знань, умінь та навичок; систематизації знань та активне їх засвоєння упродовж навчального року; подолання елементів суб'єктивізму під час оцінювання знань в Університеті передбачена **накопичувальна система оцінювання знань здобувачів вищої освіти.**

За накопичувальною системою підсумкова оцінка в балах з освітнього компонента розраховується як сума балів отриманих здобувачем вищої освіти за змістові модулі, відвідування на заняттях та за додаткові види робіт з компоненту (активна участь в роботі наукового гуртка кафедри, підготовка реферату і виступ з ним на семінарі, конференції і т.і., доповідь на науковій студентській конференції, призове місце в олімпіаді, підготовка наукової публікації, виконання індивідуального завдання, участь у вдосконаленні навчально-методичної бази кафедри тощо) (табл. 4.).

Кількість балів, що може отримати здобувач вищої освіти за змістовий модуль, може бути різною і встановлюватися для кожного змістового модуля (в залежності від значимості змістового модуля) з урахуванням того, що підсумкова оцінка не може перевищувати 90 балів. Розрахунок балів за поточний контроль та заохочувальні види робіт визначаються кафедрою та робочою програмою.

Таблиця 3.

Таблиця відповідності результатів контролю знань за різними шкалами і критерії оцінювання

Сума балів за 100-бальною шкалою	Оцінка в ECTS	Значення оцінки ECTS	Критерії оцінювання	Рівень компетентності	Оцінка за національною шкалою	
					екзамен	залік
90 - 100	A	відмінно	Здобувач вищої освіти виявляє особливі творчі здібності, вміє самостійно здобувати знання, без допомоги викладача знаходить та опрацьовує необхідну інформацію, вміє використовувати набуті знання і вміння для прийняття рішень у нестандартних ситуаціях, переконливо аргументує відповіді, самостійно розкриває власні обдарування і нахили	Високий (творчий)	відмінно	зараховано
82 - 89	B	дуже добре	Здобувач вищої освіти вільно володіє вивченим обсягом матеріалу, застосовує його на практиці, вільно розв'язує вправи і задачі у стандартних ситуаціях, самостійно виправляє допущені помилки, кількість яких незначна	Достатній (конструктивно-варіативний)	добре	
74 - 81	C	добре	Здобувач вищої освіти вміє зіставляти, узагальнювати, систематизувати інформацію під керівництвом викладача; в цілому самостійно застосовувати її на практиці; контролювати власну діяльність; виправляти помилки, серед яких є суттєві, добирати аргументи для підтвердження думок			
64 - 73	D	задовільно	Здобувач вищої освіти відтворює значну частину теоретичного матеріалу, виявляє знання і розуміння основних положень; з допомогою викладача може аналізувати навчальний матеріал, виправляти помилки, серед яких є значна кількість суттєвих	Середній (репродуктивний)	задовільно	
60 - 63	E	достатньо	Здобувач вищої освіти володіє навчальним			

			матеріалом на рівні, вищому за початковий, значну частину його відтворює на репродуктивному рівні			
35 - 59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання семестрового контролю	Здобувач вищої освіти володіє матеріалом на рівні окремих фрагментів, що становлять незначну частину навчального матеріалу	Низький (рецептивно-продуктивний)	незадовільно	не зараховано
1 - 34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням залікового кредиту	Здобувач вищої освіти володіє матеріалом на рівні елементарного розпізнання і відтворення окремих фактів, елементів, об'єктів			

Підсумковий контроль – інтегроване оцінювання результатів навчання на певному ступені вищої освіти або на окремих його завершених етапах за національною шкалою і шкалою ЄКТС, яке включає семестровий контроль та атестацію здобувача.

Таблиця 4

Оцінювання освітнього компонента

Бал за модулі (змістовні модулі) (всього 0-90)	Бал за відвідування (всього 0-5)	Бал заохочувальний (всього – 0-5)
Модуль 1	0-10% пропусків – 5 балів	доповідь на науковій студентській конференції
Модуль 2	10%-20% пропусків – 4 бали	активна участь в роботі наукового гуртка кафедри
.....	20%-40% пропусків – 3 бали	підготовка реферату і виступ з ним на семінарі, конференції і т.п.
	40%-60% пропусків – 2 бали	призове місце в олімпіаді
	60%-80% пропусків – 1 бал	підготовка наукової публікації
	більше 80% пропусків – 0 балів	виконання індивідуального завдання участь у вдосконаленні навчально-методичної бази кафедри

Максимально можлива оцінка за знання програмного матеріалу освітнього компонента становить 100 балів (табл.5):

- модульний контроль – до 90 балів,
- бал за відвідування занять – до 5 балів,
- бал за додаткові види робіт з вивчення освітнього компонента до 5 балів.

Таблиця 5

Оцінювання освітнього компонента

Бал за змістовні модулі (БЗМ)										Сума
Бал за модулі (змістовні модулі) (всього 0-90)								Бал за відвідування (всього 0-5)	Бал заохочувальний (всього -0-5)	
Змістовний модуль 1 (ЗМ 1) Поточний контроль - 45				Змістовний модуль 2 (ЗМ 2) Поточний контроль - 45				0-5	0-5	100
T1	T2	T3	T4	T5	T6	T7	T8			
10	10	10	15	10	10	10	15			
Модульний контроль - 45				Модульний контроль - 45						
БЗМ = (ЗМ1 + ЗМ2) : 2										

* T1, T2, T3.....- теми змістовного модуля

Відповідно до «Положення про систему оцінювання знань здобувачів вищої освіти в Одеському державному аграрному університеті» (нова редакція), затвердженим наказом ректора ОДАУ № 106-заг від 30 квітня 2025 року здобувач вищої освіти має право на автоматичне зарахування відповідних балів за освітній компонент, підвищити оцінку з освітнього компонента, право на перескладання підсумкового контролю з освітнього компонента.

У випадках конфліктної ситуації за мотивованою заявою здобувача вищої освіти чи викладача, деканом факультету/директором інституту створюється комісія для приймання підсумкового контролю, до якої входять завідувач кафедри (провідний викладач) і викладачі відповідної кафедри, представники деканату та органу студентського самоврядування.

8. МЕТОДИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ

1. Електронний курс освітнього компонента «Філософія та соціальна етика» на платформі Moodle.
2. Мультимедійні презентації з курсу.

9. РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

Базова

1. Максюта М.Є. Філософія науки: гуманітарно-педагогічний синтез: монографія. Херсон, «ОЛДІ ПЛЮС», 2022. 310с.
2. Апелъ К.-О. Дискурс і відповідальність: Проблема переходу до пост конвенціональної моралі /пер. з нім. В.М. Купліна. Київ: Дух і література, 2024. 430с.
3. Бюлер Д. Відповідальність за майбутнє з глобальної перспективи / Пер. з нім., післямова, примітки А. Єрмоленка. Київ: Стилос, 2023, 157с.
4. Йонас Г. Принцип відповідальності: У пошуках етики для технологічної цивілізації /Пер. з нім. примітки та післямова А. Єрмоленка. Київ: Лібра, 2021. 227с.
5. Єрмоленко А. Соціальні відповідальність як основна цінність інституалізації сучасного суспільства. Київ: Наукова думка, 2023, 300с.

Допоміжна

1. Воронкова В.Г. Етика ділового спілкування: навчальний посібник. Львів. Магнолія, 2022. 311с.
2. Добронравова І.С. Практична філософія науки. Збірка наукових праць. Суми: Університетська книга. 2025. 255 с.
3. Етика: навч. посіб. Київ: Юрінком Інтер. 2023. 223 с.
4. Малахов В. А. Етика. Курс лекцій: навч. посіб. 4-те вид. Київ. Либідь. 2002. 199 с.
5. Мовчан В. С. Етика: навч. посіб. Київ, Знання. 2025. 483 с.
6. Прикладна етика: навч. посіб. / Аболіна Т. Г. та ін. / за ред. Панченко В .І. Київ, «Центр учбової літератури». 2022. 392 с.
7. Психологічні закономірності реалізації конструктивних функцій етнокультури в інформаційному суспільстві: монографія / М.-Л.А. Чепи. Київ, Юрінком Інтер, 2024. 131 с.
8. Шеломенцев В. М. Етикет і сучасна культура спілкування: навчальний посібник. Київ: Лібра, 2023. 416 с.

9. Шиманова О. Етика і професійна етика: навч-метод. посібник /О. Шиманова. Львів: ПП Сорока Т. Б., 2023. 132 с.
10. Моральні цінності в умовах трансформації українського суспільства/ В. М. Шостак // Матеріали Міжнародної наукової конференції «Глобальні проблеми сучасності у контексті історико-філософського знання». Одеса-Дніпропетровськ, 2024. С. 95-98.
11. Етика як продукт цивілізації та стрижень науки і соціального прогресу: уроки минулого і проблеми сучасності. <https://nasu-periodicals.org.ua/index.php/sofs/article/download/8631/7848/15851>

10. ІНФОРМАЦІЙНІ РЕСУРСИ

1. Національна бібліотека України ім. В.І. Вернадського. Режим доступу - URL: <http://www.nbuv.gov.ua/> (дата звернення 28.08.2026 р.)
2. Національна парламентська бібліотека України. Режим доступу - URL: <http://nplu.org/> (дата звернення 28.08.2026 р.)
3. Бібліотека Інституту філософії ім. Г.С. Сковороди. Режим доступу - URL: <http://w.w.w.filosof.com/ua> (дата звернення 28.08.2026 р.)
4. Бібліотека ім. Максимовича, Київського національного університету. Режим доступу - URL: <http://libgw.univ.kiev.ua/> (дата звернення 28.08.2026 р.)
5. Українська електронна бібліотека. URL: <http://w.w.w.biblioteka.org.ua> (дата звернення 28.08.2026 р.)
6. Лебедев С.О. Філософія науки [Електронний ресурс] Режим доступу - URL: https://www.stud.com.ua/5055/filosofiya/filosofiya_nauki (дата звернення 28.08.2026 р.)
7. Новітня філософія науки. Режим доступу - URL: <http://www.philsci.univ.kiev.ua/biblio/Dobr-bil-kom.ht> (дата звернення 28.08.2026 р.)